

Megjelent a vajdasági ruszinok irodalmi folyóirata

A vajdasági ruszin kisebbség kulturális élete fejlődésének jelentős állomásához érkezett: megjelent a ruszinok irodalmi és kulturális folyóirata, a Svetlosc (Világosság). Az első szám bevezető írása ismerteti azokat a célkitűzéseket, amelyek jegyében a lap megindul. Utal a népfelzabardító harcunk és népi forradalmunk vívmányaira, amelyek az új Jugoszláviában a ruszinok népi és kulturális szabadságát is meghozták. A ruszinok kulturális problémáival foglalkozva a bevezető hangoztatja, hogy a folyóirat első feladata a ruszin írók és betűvetők alkotásainak közlése, valamint közeledés a velünk élő népek kultúrája felé;

irodalmi kérdéseken kívül a kulturális élet egyéb problémáival is foglalkozni kíván.

Az első szám valóban bő tartalmat ad. Kiemelkedő írása Gyura Varga tanulmánya a ruszin irodalmi nyelv kialakulásáról ezen a tájon. Mikula Szkuban, Mihail Kovács, Miron Budinszki, Mikola Kocsis, Evgenije M. Kocsis, Oszkar Kocsis, Gyura Latak, Sztevan Csakan, Kszenka Striber, Janko Pabirkás, Janka Szabados írásai szerepelnek az első számban, ezenkívül a lap szerkesztőjének, Gyura Vargának még egy tanulmánya az első bácskai ruszin nyelven megjelent könyvről. A sikerült számot néhány eredeti rajz is díszíti.

Ötéves a Lumina

Versecen, a románok kulturális központjában március elején ünnepelte meg fennállása ötéves jubileumát a Vajdasági románok irodalmi folyóirata a LUMINA. A laphoz kapcsolódik a vajdasági román irodalmi élet minden megnyilvánulása. Ez az irodalmi élet népi forradalmunk eredményeként született meg nálunk. A felszabadulás meghozta az önálló kulturális és művészi fejlődésre való jogot minden népnek; így indult meg először a történelemben ezen a tájon a vajdasági román irodalmi mozgalom. Új tartalmú irodalom ez: román nyelven szól és összhangban áll

azokkal a törekvésekkel és áramlatokkal, amelyek Jugoszlávia minden népét a boldogabb és jobb élet felé vezető úton áthatják.

Ezeknek a törekvéseknek jegyében születtek meg nálunk az első román versek, az első próza, valamint az első drámaírási kísérletek. Nem sokkal a felszabadulás után, még 1945-ben — az ágyúk zaja éppen hogy elcsendesedett — a román értelmiségiek, haladó munkások és haladó földművesek egy csoportja Versecen tömörülést kezdeményezett. Így indult meg a »Libertatea« (Szabadság) című hetilap. Az első irodalmi igényű írá-

sok 1946 tavaszán láttak napvilágot ebben a lapban, a román kultúr szövetség támogatásával, amely irodalmi pályázatot írt ki. Ezt követték az első irodalmi estek a románlakta falvakban. Az első irodalmi estek keretében, éppen Kusztily határmenti román faluban, megalakult a Lumina irodalmi társaság, amely a tollforgatókat maga köré tömörítette. Nemcsak formális megalakulása volt ez, egy irodalmi társaság kereteinek igényeivel: igazi munkatartalmát az adta meg a tömörülésnek, hogy ettől kezdve a hetilap hasábjain megjelent a »Libertatea literara« című irodalmi melléklet.

A román irodalmi mozgalom fejlődésének legjelentősebb állomása azonban irodalmi folyóiratuk megjelenése volt. 1947 januárjában adták ki a LUMINA első számát, eleinte kis formátumban. Ebben az időszakban a lap még tisztára irodalmi jellegű, tele kezdeti nehézségekkel, az útkeresés, az irodalmi kifejezés keresésének minden hibájával — azonban azzal az igénnyel, hogy a tollforgatók, felismerve az új valóságot, közelhozzák népüket a műveltséghez és Jugoszlávia többi népeihez. A korszerű jugoszláv irodalmi művek román fordítása is a Lumina hasábjain szerepel először a közönség előtt.

Rövid szünetelés után, 1948 októberében jelenik meg ismét a folyóirat, most már tökéletesebb technikai kivitelben és kiszélesített feladatokkal: a kultúra minden megnyilvánulását és a művészet többi ágait is felöleli. S ettől kezdve a LUMINA minősége évről-évre javul. Ma már maga köré tömöríti az összes vajdasági román írókat, közigazgatókat, kultúr munkásokat.

A román kisebbség irodalmi mozgalma szempontjából azért nagyjelentőségű e folyóirat, mert alkalmat nyújt a »beérkezett« íróknak teljes írói arculuk kibontako-

zására a lap hasábjain: ezek közül néhánynak már egyéni hangja van és sajátos írói egyénisége. A fiatalabbak közül még sokan utat keresnek a formában. Jellegzetes, hogy a román írók leginkább a líra útjait járják, az elbeszélés, valamint a drámairói tevékenységük már jóval kisebb. 1951 elején jelentkeztek csak az első prózairói kísérletek — ma már ezen a téren is jelentős a haladás.

A vajdasági románok könyvkiadói tevékenységében eddig hat verseskötet jelent meg. Mihaj Avramescu két kötetrel szerepel (»Hajnal«, 1947 és »Út az igazság felé«, 1950). Avramescu ezenkívül egy kisregényt készít elő, amelynek néhány töredéke már megjelent, valamint egy színművet. Radu Florának is két verseskötete van (»Éjszakán és nappalon keresztül«, 1947 és »A világoosság éneke«, 1950). Radu Flora ezenkívül »Kereszt« címmel regényt is írt a megszállás és a népfelzabardító háború éveiből. (Mindkét író a Szerb Népköztársaság államdíjjal tüntette ki).

Kívülük még Jon Balan (»A falum éneke« címmel) és Florika Stefan (»Dalol az ifjúság« címmel) adott ki egy-egy verseskötetet. A román írók irodalmi helytállásának témái: a felszabadulás, az elmaradt román falu bemutatása, harcolva a babonák és előítéletek ellen és keresve a falvak új lelkét. Sokszor írnak a tájékoztatóirodás hazugságkampány ellen is, hazánk igazságának védelmében.

A Lumina fennállása ötvenes évfordulójának ünnepén a vajdasági kultúrellet számos vezetője jelent meg. Képviseltették magukat a tartományi főbizottság, különböző kulturális intézmények, folyóiratok, Versec városa, stb. A Magyar Irodalmi Társaság és a HÍD is üdvözölte a jubiláló szerkesztőjét.

Trajan Doban